

UTAJENÍ MÍST VELENÍ

Velké útočné operace sovětských vojsk ve Velké vlastenecké válce se vyznačovaly rozsáhlým soustředěním vojsk i bojové techniky na velkém prostoru a byly náročné na materiální zabezpečení. Odborná literatura i válečná beletrie o těchto operacích dokazuje, že byly důsledně utajeny a jejich zahájení bylo pro nepřítele překvapením.

Z těchto faktů můžeme vyvodit závěr, že rozhodující pro řízení činnosti vojsk v těchto operacích — právě velitelů a štábů, realizovaná na místech velení — byla před nepřítelem přísně utajena jak při organizaci, tak i v průběhu operace.

O důslednosti a náročnosti utajení míst velení Sovětské armády za VVV nás přesvědčuje G. K. Žukov v knize „Vzpomínky a úvahy“, líčením situace při návštěvě velitelského stanoviště jedné tankové brigády. Píše: Po deseti až dvanácti kilometrech mne najednou v lese zastavili ozbrojení vojáci v kombinézách tankistů. Jeden z nich přistoupil k autu. „Dále jet nemůžete“, řekl. „Kdo jste?“. Řekl jsem

své jméno a na oplátku se zeptal, kde je jejich útvar.“ „Tady v lese, asi sto metrů odtud je štáb tankové brigády“. (Svoboda, Praha 1971).

Místa velení byla zařízena velmi jednoduše a účelně. Byla umístěna tak, aby měla co největší vliv na podřízená vojska a poskytovala co nejvhodnější prostředí pro práci velitele i štábu. Zvláštní důraz byl položen na maskovací opatření (světelná kázeň, pohyb osob a vozidel, zastírání příjezdových a odjezdových cest apod.) utajení spojení a na zabezpečení obrany a ochrany.

Úroveň strážní služby byla na vysoké úrovni.

Současný stav na místech velení nabyt na základě těchto zkušeností ještě větší kvality, o čemž se přesvědčujeme při společných cvičeních se Sovětskou armádou.

Význam míst velení jako koordinátora veškeré činnosti na bojišti vzhledem k používání jaderných zbraní, velkého počtu bojové techniky a vysoce manévrové činnosti vojsk podstatně vzrostl.

Místa velení budou s mnohem větší intenzitou středem pozornosti veškerého nepřátelského průzkumu, cílem úderů jaderných zbraní a nepřátelského letectva. Proto jsou současné požadavky na utajení míst velení a na jejich zvýšení odolnosti kvalitativně vyšší a náročnější, než tomu bylo v minulosti.

V operacích, především s ohledem na možnost použití jaderných zbraní a používání nejmodernějších prostředků průzkumu ke zjištění míst velení, je opatření k jejich utajení jedno z rozhodujících v činnosti velitelů a štábů.

Vychází z této reálné situace u štábů:

Místa velení jsou vybavena nejmodernější technikou a to pásovou i kolovou, vrtulníky, jejich činnost zabezpečuje rozsáhlá síť spojovacích prostředků.

Jsou centrem velení a proto nepřetržitě vyhledávaným místem podřízených velitelů a štábů z důvodů zabezpečení operace.

Tvoří celek, který má zvláštní specifické rysy:

- speciální vozidla (pro práci štábů a pro spojení),
- pořádkovou službu, rozmístěnou na omezeném prostoru,
- větší pohyb osobních vozidel i motospojek,
- lety vrtulníků nebo spojovacích letounů.

Vyznačuje se zvláštní „bojovou“ činností:

- relativně statická činnost, delší dobu pobyt ve stejném prostoru bez zvláštního pohybu začleněných vozidel, především nákladních;
- umístění v prostorech, které mají vždy stejnou charakteristiku (okraj lesa, kde je více cest; porost není hustý, stromy většinou odrostlé a tvořící ucelenou přírodní masku; vesnice, která bývá vysídlena nebo s menším počtem obyvatelstva);

— prostory (místa) umístění jsou relativně níže položeny než okolí, nejsou to přírodní nebo jiné dominanty apod.

V rámci operační sestavy vojsk je jejich rozmístění relativně stále v hloubce od prvosledových jednotek.

Místa velení se přesunují převážně v noci a samostatně, přičemž je částečně omezen provoz ve spojovacích sítích. Sestava je charakteristická speciální bojovou technikou, nejsou zde tanky, větší počet OT, chybí zde dělostřelectvo, převážnou část z počtu osob tvoří důstojníci. Přesun jde směrem k frontě a v týlovém prostoru. To všechno, kromě další činnosti identifikuje rozmístění i přesun míst velení.

Co znamená utajit místa velení.

Utajení míst velení je souhrn opatření v oblasti zabezpečení operační (bojové) činnosti, která ve svém důsledku zabraňuje jejich prozrazení a tím vyřazení činností nepřítel. Řeší je jak nadřízený štáb, především v rámci maskovacích opatření ve prospěch podřízeného štábu, utajení přesunu, zaujetí a opuštění místa velení, provozu rádiových stanic a ostatní speciální techniky, tak i náčelník příslušného štábu při organizaci zabezpečení bojové činnosti vojsk.

Zabezpečit maximální utajení znamená dodržovat a respektovat kromě jiného i tyto zásady v činnosti velitelů a štábů při přesunu, zaujetí nebo opuštění prostorů míst velení.

Např. rozmístění míst velení mají znát jen ti funkcionáři, kteří to nezbytně potřebují pro plnění služebních povinností. Je-li třeba, ostatním se v případě nutnosti udávají jen místa, která jsou nařizována pro příjem a doručování služebních dokumentů a jiných zásilek.

Správně je rozmístit vzhledem k uspořádání operační sestavy. Volit místa na odvrácených svazích, v členitém terénu mimo komunikační tahy, která nejsou pří-

rodními dominantami, tvoří ochranu proti účinkům zbraní hromadného ničení, jsou vhodná k obraně proti tankům a nejsou centrem pohybu civilních osob. Místa velení svou činností mají tvořit soulad s činností ostatních druhů vojsk a speciálních vojsk.

Rozhodující pro velení je spojení i zabezpečení štábů potřebnou bojovou technikou. Jejich neutajená činnost je především demaskujícím prostředkem. Z toho důvodu jsou veškeré nejmodernější identifikační prostředky nepříteli zaměřeny na jejich zjištění, zvláště na provoz spojovacích prostředků. Proto má rozhodující význam kázeň na pojičkách, utajení spojovacího provozu i celkového provozu veškeré bojové techniky.

Utajení míst velení zabezpečuje i organizace a dodržování přísného vnitřního režimu na velitelských stanovištích. Ten zabezpečíme vymezením pohybu vozidel a osob, světelnou kázní, zamezením vstupu nepovolaným osobám, pečlivým zacházením s bojovou dokumentací, vnějším i vnitřním střežením a obranou a ochranou míst velení. Velmi významné je zřídit na vhodné přístupové cestě místo pro příjem a doručení služebních dokumentů a zásilek a volit jejich vhodné označení ukazatelem. Pro zabezpečení celkové regulace použít jen ty nejdůležitější a nejpotřebnější ukazatele. Označit především stanoviště operačního dozorcího, dozorcího, velitelského stanoviště, dozorcího pro spojení, ošetřovny, úkrytů pro příslušníky štábů a parkoviště dopravních prostředků.

Zvláště je třeba zvážit, kde je pohyb vozidel a osob vůbec zakázán a tyto úseky pečlivě zvýraznit. Při celkovém rozmístění regulačních značek dodržovat určitý systém, charakteristický přehledností, účelností a utajením, zvláště při umístění světelných ukazatelů. Za zmínku stojí i vhodné umístění agregátů, protože jejich čin-

nost pomáhá bezprostředně identifikovat místa velení, stejně tak, jako neuvážené vedené spojovací kabely. Udržení vnitřního režimu zabezpečuje pořádková služba.

V současné době, kdy je používáno vrtulníků, je třeba organizovat maskovací opatření, zastírající jak směry letů, přistávání i vzlety, tak i rozmístění těchto prostředků na zemi.

Při dodržování všech zásad utajení musí být místa velení při rozmístění v terénu připravena okamžitě opustit zaujatá místa v případě napadení. Proto je nutné rekognoskovat i záložní prostor.

K zabezpečení velení podřízeným vojskům, spojení se spolupříslušníky svazy (svazky, útvary), s nadřízeným štábem a se sousedy se musí místa velení v průběhu operační (bojové) činnosti přesunovat v různých časových intervalech a na různé vzdálenosti. Vlivem tempa operace se časová potřeba přemístění projevuje u každého místa velení jinak. Normy bývají obvykle tyto:

VS frontu 1krát za 2—3 dny,

VS armády 1krát za 1—2 dny,

VS divize 2—3krát za den.

Příprava i přesun do nových prostorů, především velitelských a týlových stanovišť vyžaduje stejné zásady utajení. Pokud se VS nepřesunuje v rámci přesunu svazu (svazku), přesunuje se především v noci nebo za ztížené viditelnosti. Vzhledem k předpokládané situaci na komunikacích může se velitelské stanoviště přemístit do nového prostoru po sledech, mimo předsumuté a pomocné velitelské stanoviště.

Přesun jednotlivých míst velení se nemá časově shodovat. Přitom je třeba dodržovat spolehlivé spojení s vojsky i ostatními místy velení.

K zásadám utajení při přesunu kromě jiného patří tato opatření:

— osa přesunu a čísla pochodových

proudů se vydávají těsně před zahájením přesunu. Nelze udávat jako poslední místa na ose přesunu místo příslušného velitelského stanoviště. Posledním zveřejněným místem v plánu přesunu bude regulační místo, z kterého přesun řídí pořádkové orgány provozní jednotky do prostoru rozmístění VS;

- organizovat obranu a ochranu míst velení za přesunu;

- zabezpečit pořádkovou službu. K tomu využít nejen vlastní ale i pořádkovou službu podřízených jednotek i tzv. průvodců z řad příslušníků štábu, kteří v době přesunu jsou vzhledem k jejich předpokládanému použití k dispozici;

- dodržovat přísnou kázeň v zákazu používání spojovacích prostředků;

- přesun volit co nejkratším směrem, mimo důležité komunikační uzly, hospodářská centra, přírodní dominanty a v terénu, který zabezpečuje přirozenou ochranu proti zbraním hromadného ničení. Vzhledem k uspořádání bojové (operační) sestavy má jít mimo prostory soustředění vojsk, raketových vojsk apod.

Obrana a ochrana míst velení za přesunu proti nepřátelské diverzi je vždy složitější než při jejich rozmístění v terénu.

Zabezpečit utajení míst velení v souběžných podmínkách vedení operace (boje) je složitý problém, jehož zvládnutí vyžaduje maximální dodržování maskovací kázně, vysoké organizovanosti od velitelů i štábů, ale i uvědomělou kázeň od všech příslušníků velitelských stanovišť.